

Merkitystä etsimässä

SHOT:in (Society for the History of Technology) alkutaipaleen yksi näkyvimmistä hahmoista, professori Melvin Kranzberg, esitti vuonna 1985 kuusi lakiaan teknologian ja historian välisestä suhteesta. Niiden avulla hän pyrki tarkastelemaan teknologian historian sisältöä ja merkitystä. Kranzbergin viides laki ”*All history is relevant, but the history of technology is the most relevant*” – kaikki historia on merkityksellistä, mutta teknologian historia on kaikkein merkityksellisintä – saattaa kuulostaa yksinkertaiselta ja oman alan merkitystä korostavalta. Samalla lauseessa ja sen perusteluissa piilee yksi historian tutkimuksen tärkeimmistä perusteluista. Historialla on oltava jotain sanottavaa tämän päivän yhteiskunnalle ja sen toimijoille.

Näkökulma voi olla hyvin pragmaattinen: teknologian historian tutkimuksen avulla voidaan valottaa monien nykyhetken ilmiöiden taustaa ja merkitystä päätöksenteon pohjaksi. Esimerkiksi ympäristökysymyksiä tutkitaan tällä hetkellä niin, että sekä luonnon, ihmisen toiminnan ja teknologisten komponenttien merkitys otetaan huomioon. Ympäristötekniikan – kuten tässä numerossa esiteltävän vesihuollon – tai laajemmin teknologian ja luonnon välisen suhteen analysointi historiallisessa perspektiivissä antaa aineksia nykytilanteen arviointiin ja tulevaisuuden ennakoimiseen.

Paljon ansaittua huomiota herättäneen Nokia Oyj:n historian kirjoittanut Martti Häikiö toteaa kirjasarjan viimeisen osan loppupuolella, että vielä avoimeksi jäänyt tutkimuksen rooli sekä

SISÄLLYS:

3

Pääkirjoitus

5

Onnesta onnettomuuksiin:
Haaksirikot ja turvallisuustekijät
Saimaalla autonomian ajan
lopulla
Sakari Auvinen

17

Kaupungit ja vesi
Petri Juuti

23

Pisaran polttopisteessä:
Vedenjakelutaito ja -tekniikka
vesitornin elinkaaren alla
Ismo Asola

33

Badhusteknik i kejsartidens Rom
Christoffer H. Ericsson

37

William Crichton:
Skotti, laivanrakentaja ja
Suomen telakkateollisuuden
uranuurtaja
Jarmo P. K. Koponen

44

Arvostelut

51

Järjestöt

54

Uutiset

56

Abstracts

57

Kirjoitusohjeet

tuotteiden sisältämän tekniikan historia tulisi kirjoittaa nimenomaan tekniikan ja osaamisen näkökulmasta. Tällöin huomioitaviksi tulisivat myös keksinnöt, joista ei tullut kannattavaa liiketoimintaa. Toivottavasti dosentti Häikiö tai joku muu tutkija saa tällaiseen tutkimuksen tekemiseen mahdollisuuden. Uudenlainen näkökulma Nokian historiaan saattaisi tarjota kiintoisaa materiaalia myös yrityksen tutkimus- ja kehitystyön suunnitteluun.

Laajojen linjojen ja suurten kysymysten äärellä on välillä katsottava myös ”pultteihin ja muttereihin”. Koneiden mekaniikan ja suurten järjestelmien pienten osasten selvittäminen luo mahdollisuuksia uusien synteisien ja tulkin-tojen laatimiseen. Näin tarkasteltuna internalistinen, koneisiin ja tekniikkaan keskittyvä tutkimus ja kontekstuaalinen, teknisten ilmiöiden yhteiskunnallinen tutkimus, ovat toisiaan täydentäviä tutkimussuuntia.

Tekniikan ja teknologian historian merkitys asettuu oikeaan suhteeseen vain, mikäli tutkijat käyvät avointa keskustelua ja peilaavat tutkimustuloksiaan myös muihin tieteenaloihin. Periaatteellisella tasolla teknologian historian tutkimus voi parhaiten silloin, kun tekniset ilmiöt ovat mukana myös perinteisessä historian ja yhteiskunnan tutkimuksessa, eivätkä vain alaan erikoistuneiden tutkijoiden töissä.

Tekniikan Waiheita aloittaa kahdenkymmenennen vuosikertansa uuden päätoimittajan ja toimituspäällikön johdolla. Toivomme ja uskomme, että lehti kykenee edelleen tarjoamaan merkityksellisiä ja mielenkiintoisia näkökulmia teknologisen maailman eri ilmiöihin.

Kimmo Antila

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 27 e/vuosi. Irtonumerohinta 7 e. Tilaukset ja osoitteenmuutokset voi tehdä sähköpostitse (ks. toimituksen osoitteet) tai seuran [www.sivujen kautta www.ths.fi](http://www.sivujen.kautta.www.ths.fi).

Tekniikan Historian Seura ry:n jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja numeroita irtokappaleina, mikäli niitä on jäljellä.

Ilmoitusmateriaali: T.Huone/Tekniikan Waiheita, Urheilukatu 16 C piha, 00250 Helsinki.

Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö numeroon 2/2002 viimeistään 26. huhtikuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia.

Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisuaikeudesta vastaa kirjoittaja. Yksityiskohdattaiset kirjoitus- ja toimitusohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta www.ths.fi/kirjohjeet.htm.

Då Teknik i Tiden – Tekniikan Waiheita nu påbörjar sin tjugonde årgång, önskar den förnyade redaktionen hälsa sina svenskspråkiga läsare i Finland och Sverige välkomna. Artikelns om romerska badhus i detta nummer tar ställning till den växelverkan mellan teknik, människa och miljö, som min kollega ovan så riktigt efterlyser.

Henry Ericsson